

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Řízení o zbavení způsobilosti k právním úkonům

Způsobilost k právům a povinnostem – právní subjektivita – vzniká u každého lidského jedince narozením a zaniká smrtí. Této způsobilosti k právům a povinnostem nemůže být lidský jedinec žádným způsobem zbaven ani mu nemůže být omezena. Způsobilost fyzické osoby v plném rozsahu vlastními právními úkony nabývat práv a brát na sebe povinnosti tzv. způsobilost k právním úkonům vzniká v plném rozsahu zletilostí, tj. dovršením osmnáctého roku anebo před dosažením tohoto věku se zletilosti nabývá jen uzavřením manželství.

Způsobilost k právům a povinnostem – právní subjektivita – vzniká u každého lidského jedince narozením a zaniká smrtí. Této způsobilosti k právům a povinnostem nemůže být lidský jedinec žádným způsobem zbaven ani mu nemůže být omezena. Způsobilost fyzické osoby v plném rozsahu vlastními právními úkony nabývat práv a brát na sebe povinnosti tzv. způsobilost k právním úkonům vzniká v plném rozsahu zletilostí, tj. dovršením osmnáctého roku anebo před dosažením tohoto věku se zletilosti nabývá jen uzavřením manželství. Takto nabytá zletilost se neztrácí ani zánikem manželství ani prohlášením manželství za neplatné. Způsobilost fyzické osoby k právním úkonům může být na základě rozhodnutí soudu omezena nebo jí fyzická osoba může být zbavena zcela. K tomuto zásahu do práv jedince se přistupuje zejména z hlediska ochrany zájmů jak ostatních subjektů tak samotné fyzické osoby, které chybí určitý stupeň intelektuálního a volního vývoje pro dostatečnou ochranu všech zájmů.

Ustanovení § 10 občanského zákoníku stanoví, že soud zbaví fyzickou osobu způsobilosti k právním úkonům, jestliže není schopna pro duševní poruchu, která není jen přechodná, činit právní úkony. Soud může způsobilost k právním úkonům omezit, jestliže je fyzická osoba pro duševní poruchu, která není jen přechodná, anebo pro nadměrné požívání alkoholických nápojů nebo omamných prostředků či jedů schopna činit jen některé právní úkony.

Úprava řízení o způsobilosti k právním úkonům je v českém právním řádu upravena v § 186 a násl. občanského soudního řádu. Řízení o zbavení, omezení nebo vrácení způsobilosti k právním úkonům může být zahájeno na návrh, ale i bez návrhu. Návrh může podat každý, kdo má způsobilost být účastníkem řízení. Soud může zahájit řízení i bez návrhu, jakmile se dozví, že v obvodě jeho působnosti je osoba, u které je důvodné podezření z duševní poruchy nebo z nadměrného požívání alkoholických či omamných látek a jedů. Místně příslušným je obecný soud fyzické osoby, o jejíž způsobilosti k právním úkonům se jedná nebo soud, v jehož obvodu je umístěno ústavní zdravotnické zařízení, kde je předmětná osoba umístěna bez svého souhlasu.

Účastníkem řízení je navrhovatel (navrhovatelem může být i osoba, která žádá zbavení, omezení nebo navrácení své způsobilosti k právním úkonům) a osoba, o jejíž způsobilosti se rozhoduje, zastoupená opatrovníkem, který je ustanoven na základě ustanovení § 187 odst. 1 občanského soudního řádu. Pro toto řízení platí zásada, že soud je povinen vždy vyšetřovaného osobně vyslechnout. Od výslechu vyšetřovaného může soud upustit, nelze-li takový výslech provést vůbec nebo bez újmy pro zdravotní stav vyšetřovaného. Soud je povinen vyslechnout o zdravotním stavu vyšetřovaného vždy znalce. Na návrh znalce může soud nařídít, aby vyšetřovaný byl po dobu nejvýše tří měsíců vyšetřován ve zdravotnickém zařízení, jestliže je to nezbytně třeba k vyšetření zdravotního stavu. Ani tento posudek však nemůže nahradit další zjištění a soud by tak měl přistoupit k objasnění osobních a rodinných poměrů vyšetřovaného (např. chování vyšetřovaného v každodenním životě, hospodaření s finančními prostředky ...).

Rozsudek o způsobilosti k právním úkonům se doručuje všem účastníkům řízení do vlastních rukou .

Zákon však umožňuje výjimku, kdy soud může upustit od doručení (na základě doporučení znalce), jestliže by doručení mohlo nepříznivě působit na adresáta pro jeho duševní poruchu nebo pokud adresát není s to význam rozhodnutí pochopit.

V rozhodnutí o omezení způsobilosti k právním úkonům je vymezen rozsah tohoto omezení. Vydaný rozsudek soud zruší, jestliže se později ukáže, že pro zbavení nebo omezení způsobilosti k právním úkonům nebyly podmínky. Ke zrušení rozsudku může dojít jak na návrh tak bez návrhu.

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Právo na přístup ke kamerovým záznamům: střet GDPR, informačního zákona a praxe veřejných institucí](#)
- [Postoupení pohledávky na výživné jako novinka právní úpravy účinné od 1. 1. 2026](#)
- [Jak zahájit provoz mezinárodní letecké linky do České republiky \(EU\): právní požadavky pro aerolinky ze třetích zemí](#)
- [Mimořádné vydržení a vývoj judikatury Nejvyššího soudu](#)
- [Preventivně-sankční funkce náhrady nemajetkové újmy za porušení osobnostních práv pohledem Ústavního soudu](#)
- [Odštěpný závod zahraniční společnosti optikou NIS2: Jak správně určit velikost podniku?](#)
- [Zápis ochranné známky bez komplikací. Klíčem k úspěchu je kvalitní předběžná rešerše](#)
- [Zneužití práva na přístup podle GDPR](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 31. - létající pořizovatel ve světle nového stavebního zákona](#)
- [Právní povaha sítě elektronických komunikací - režim náhrady škody](#)
- [Náhrada ušlého nájemného při předčasném ukončení nájemní smlouvy na nebytové prostory](#)